

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методик викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

шкільним психологом та для швидкої стабілізації дитини/групи під час освітнього процесу учителем або вихователем. Саме тут Хібукі-терапія є цінним інструментом.

Підсумовуючи результати нашого дослідження, бачимо, що впровадження Хібукі-терапії в Україні (зокрема успішні кейси Новослобідської громади) доводить: Хібукі став «безпечним контейнером» для дітей, що переживають травму. Через гру та діалоги від імені іграшки діти висловлюють страх, смуток і провину, які занадто важко проговорити прямо. Наявність фізичного об'єкта (іграшки), який можна обійняти, миттєво знижує рівень дистресу та створює точку опори у стані шоку. Діти стають спокійнішими, до них повертається здатність до навчання та гри.

Хібукі – це більше ніж іграшка; це символ стійкості та «терапевтичні обійми», яких сьогодні так потребує кожна українська дитина

Література

1. Левін П. А. Зцілення від травми / пер. з англ. Київ: Основи, 2021. 256 с. Режим доступу: <https://www.yakaboo.ua/ua/zcilennja-vid-travmi.html> (дата звернення: 02.01.2026).
2. Хібукі-терапія в Україні: особливості феномену [Електронний ресурс]. *Нова українська школа*. 2023. Режим доступу: <https://nus.org.ua/2023/01/09/hibuki-terapiya-v-ukrayini-osoblyvosti-fenomenu/> (дата звернення: 02.01.2026).
3. Хібукі-терапія: використання в освітньому процесі та в інтеграції з СЕЕН: практичний poradnik. Д. Шарон-Максимов, Г. Єфімцева, Г. Сищук; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенко. Х., 2023. 64 с. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1YXR7rDY6M5XVXHPq2Zqk_gfDECa--aHk/view (дата звернення: 10.12.2025).

Ребро Ольга,
асистент кафедри практичної психології
Маріупольський державний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ

Трансформація освіти відбувається постійно, але є такі події, що призводять до радикальних змін, після 2020 року система вищої освіти в Україні зазнала значних

трансформацій, пов'язаних із пандемією COVID-19, через обмеження перебування у публічних просторах освітній процес перейшов в дистанційний формат та розвинулись цифрові форми навчання. Війна в країні зробила небезпечним і часто неможливим відвідування навчальних закладів, тому дистанційне та змішане навчання з тимчасового вимушеного заходу перетворилися на стійкий елемент освітньої практики.

Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення балансу між технологічними можливостями дистанційної освіти та соціально-психологічною природою навчального процесу, що формується у безпосередньому контакті між викладачем і студентом.

Метою є аналіз освітніх, соціально-психологічних і комунікативних наслідків дистанційного та змішаного навчання, зокрема втрат і переваг порівняно з традиційною аудиторною формою, а також окреслення психологічних особливостей викладачів і студентів, які працюють і навчаються в цих умовах.

Завданнями дослідження є аналіз психологічних особливостей дистанційного та змішаного навчання, визначення основних проблем, пов'язаних із відсутністю «живого» педагогічного спілкування, а також окреслення переваг і ризиків сучасних форматів навчання для викладачів і студентів.

Стрімке впровадження дистанційного та змішаного навчання зумовило глибокі зміни в організації освітнього процесу, які торкнулися не лише технологічних аспектів, а й психологічної структури навчальної взаємодії. Традиційний аудиторний формат забезпечує багатовимірну комунікацію між викладачем і студентами, що включає вербальні та невербальні компоненти, емоційний контакт і спонтанний зворотний зв'язок. Саме ці елементи створюють умови для формування навчальної мотивації, академічної залученості та відчуття належності до освітньої спільноти. Водночас численні дослідження вказують на те, що в процесі масового впровадження онлайн-форматів було втрачено важливі компоненти традиційної аудиторної взаємодії: живе педагогічне спілкування, невербальну комунікацію, відчуття академічної спільноти та емоційної залученості [1].

У дистанційному форматі значна частина цієї взаємодії редукується або набуває формального характеру, що призводить до зниження рівня психологічної присутності учасників освітнього процесу. Дослідження свідчать, що відсутність безпосереднього зорового контакту, обмежені можливості невербальної комунікації та асинхронність взаємодії ускладнюють встановлення довірливих відносин між викладачем і студентами та послаблюють педагогічний вплив [2]. У результаті навчання дедалі частіше сприймається як індивідуальна діяльність, відірвана від колективного освітнього досвіду.

Психологічно значущою проблемою дистанційного навчання є трансформація мотиваційної сфери студентів. За умов ослаблення зовнішнього контролю та соціальної

підтримки з боку групи зростає навантаження на механізми саморегуляції, які сформовані не в усіх здобувачів освіти. Це спричиняє зниження навчальної активності, фрагментарне засвоєння знань і формалізацію навчальної діяльності [2]. Подібні процеси спостерігаються і в змішаному навчанні, особливо за відсутності чіткої логіки інтеграції онлайн і офлайн компонентів [5].

Важливим психологічним чинником є також підвищене когнітивне навантаження, пов'язане з постійною взаємодією з цифровими платформами та необхідністю одночасного опрацювання навчального матеріалу й технічної інформації. Це сприяє швидкому виснаженню уваги та зростанню феномену «цифрової втоми», що негативно позначається на якості навчання та емоційному стані як студентів, так і викладачів [4].

Окремої уваги заслуговує психологічний стан викладача, який у дистанційному та змішаному форматі змушений виконувати додаткові ролі, наприклад модератора онлайн-взаємодії, технічного координатора, тьютора та мотиваційного фасилітатора. Відсутність живого емоційного зворотного зв'язку та збільшення часових витрат на підготовку занять підвищують ризик професійного вигорання та зниження задоволеності педагогічною діяльністю [5].

У дистанційному та змішаному навчанні суттєво змінюється природа педагогічної взаємодії, що має глибокі психологічні наслідки для студентів і викладачів. Відсутність безпосереднього зорового контакту та невербальної комунікації ускладнює процес встановлення довіри та емоційного зв'язку між учасниками навчального процесу, що може послаблювати академічну залученість і мотивацію до навчання [1; 2]. Дистанційна взаємодія часто редукується до формального обміну інформацією, у результаті чого студенти можуть відчувати емоційне відчуження і зниження відчуття приналежності до навчальної спільноти, що є важливою складовою ефективного освітнього досвіду [2].

Однією з ключових психологічних проблем дистанційного навчання є трансформація мотиваційної сфери студентів. За умов ослаблення зовнішнього контролю й соціальної підтримки з боку групи зростає залежність навчального успіху від внутрішньої саморегуляції, що у багатьох випадках призводить до фрагментарного засвоєння змісту та зниження навчальної активності [2]. Крім того, постійна когнітивна перевантаженість, пов'язана з опрацюванням цифрових платформ та одночасним подоланням технічних бар'єрів, сприяє розвитку «цифрової втоми» як у студентів, так і у викладачів, що негативно впливає на концентрацію уваги й емоційний стан [4].

Психоемоційне навантаження залишається значним і для викладачів, які, окрім педагогічних функцій, виконують ролі модераторів онлайн-взаємодії, технічних координаторів і підтримки мотивації студентів. Відсутність живого зворотного зв'язку, розширення часових

витрат на підготовку онлайн-матеріалів та необхідність безперервної адаптації до цифрових технологій збільшують ризик професійного вигорання та зниження задоволеності педагогічною діяльністю [5].

В українському освітньому контексті ці проблеми посилюються нерівним доступом до цифрових ресурсів і недостатньою готовністю учасників освітнього процесу до тривалої онлайн-взаємодії, що негативно позначається на психологічному комфорті студентів і викладачів [6]. Подібні тенденції підтверджуються українськими дослідженнями, які наголошують на необхідності поєднання цифрових форматів із живим педагогічним спілкуванням задля збереження психоемоційного благополуччя учасників освітнього процесу [6; 7]. Тобто психологічні виклики, що супроводжують дистанційне та змішане навчання, вимагають не лише технічних рішень, а й глибокого педагогічно-психологічного підходу до організації освітнього процесу. Аналітичні дослідження українського освітнього середовища вказують на зниження навчальної мотивації, погіршення концентрації уваги та зростання емоційного виснаження студентів унаслідок тривалого дистанційного навчання [7].

Таким чином, дистанційне та змішане навчання, попри очевидні організаційні та технологічні переваги, супроводжуються комплексом психологічних проблем, пов'язаних із редукацією живого спілкування, зміною мотиваційних механізмів і зростанням емоційного навантаження. Усвідомлення цих проблем є необхідною умовою для розробки ефективних моделей сучасного навчання, що поєднують цифрові інструменти з гуманістичною сутністю освітнього процесу.

Література

1. Photopoulos P., Georgiou K., Kotsilieris T. Remote versus in-person learning: Students' experiences and preferences in higher education during and after COVID-19 pandemic // *Education Sciences*. 2022. Vol. 12(11). Art. 789. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9769479/> (дата звернення: 30.12.2025).
2. Kubíková K., Hladíková M., Gremanová H. Student adaptation to distance learning in higher education: Social interaction, motivation and self-regulation // *Social Sciences & Humanities Open*. 2024. Vol. 9. Art. 100875. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.100875> (дата звернення: 30.12.2025).
3. Zhang Z., Gillespie C. The impact of teaching and learning changes during the COVID-19 pandemic: Academic communication and student engagement // 2023. URL: <https://osf.io/download/q4mvd/> (дата звернення: 30.12.2025).

4. Sato S. N., Chen Y., Chiang F. K. Navigating online and distance learning in higher education: Technology, pedagogy and student well-being // Education Sciences. 2024. Vol. 14(1). Art. 19. URL: <https://www.mdpi.com/2227-7102/14/1/19> (дата звернення: 30.12.2025).

5. Nguyen H. T. T. Challenges of blended learning adoption in higher education: Faculty and student perspectives // Education and Information Technologies. 2024. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1459900.pdf> (дата звернення: 30.12.2025).

6. Квятковська А. В. Дистанційне та змішане навчання у вищій освіті України: виклики та перспективи // Вісник Кременчуцького національного університету. 2022. № 2. С. 112–118. URL: https://visnikkrnu.kdu.edu.ua/statti/2022_2_19.pdf (дата звернення: 30.12.2025).

7. Онлайн-навчання в Україні: як відбувається і чи знижується рівень знань // VoxUkraine. 2025. URL: <https://voxukraine.org/onlajn-navchannya-v-ukrayini-yak-vidbuvayetsya-i-chy-znyzhuyetsya-riven-znan-chastyna-2> (дата звернення: 30.12.2025).

Шахов Владислав,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології
Маріупольський державний університет

ПРОФЕСІЙНА РОЛЬ ПСИХОЛОГА В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Професійна роль психолога в Україні за останні роки істотно трансформувалася. Повномасштабна війна не лише збільшила кількість звернень по психологічну допомогу, а й висунула на перший план питання меж компетентності, відповідальності та якості професійних інтервенцій. Суспільний запит дедалі частіше адресований психологу як універсальному фахівцю, однак сучасна практика вимагає точнішого розуміння ролей і чіткої логіки допомоги, особливо у роботі з травматичним досвідом війни.

Зсув 1. Війна як фактор професійної спеціалізації.

Значну частину сучасних звернень становлять запити, пов'язані з бойовими діями, втратами, вимушеним переміщенням та тривалим стресом. Міжнародні підходи до МНПСС наголошують на необхідності багаторівневої системи допомоги, яка поєднує психоедукацію, базову психологічну підтримку та спеціалізовані втручання [4; 5]. Це означає, що робота з військовими та ветеранами потребує окремої підготовки і не може зводитися до загальної консультативної практики.